

HISTÒRIES OBLIDADES DE BARCELONA

Un mamut molt cristià

L'Institut d'Estudis Catalans rememora l'extravagant passat científic del parc de la Ciutadella en el marc de la campanya iniciada per frenar els plans municipals en aquesta zona verda

► El mamut de ciment del parc de la Ciutadella, plantat allà des del 1907, era la primera peça dedicada a l'Arca de Noè i va acabar sent l'única.

CARLES COLS
BARCELONA

¿Per què hi ha un mamut al parc de la Ciutadella? Aquesta aparentment tonta pregunta (la resposta no ho és) es va contestar dijous passat a la nit en una reivindicativa conferència organitzada per l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), que ha decidit sumar-se d'aquesta manera amb tantes ganes com el que més a l'encara tímida campanya que s'ha posat en marxa per impedir que l'ajuntament converteixi aquesta gran zona verda en un simple pol d'atracció turística i d'oci ciutadà i s'esborri així de la memòria col·lectiva el que un dia va ser en veritat la Ciutadella, el primer parc científic de Barcelona, encara que, escoltada amb atenció l'exposició dels conferenciant, Laura Valls i Oliver Hochadel, una ciència bastant *bizarre*, en l'accepció francesa del terme. Les coses com són. I com a prova, el mamut que hi ha plantat allà des del 1907 amb el propòsit confès de conciliar la recerca científica amb les sagrades escriptures. Havia de ser la primera de moltes altres peces dedicades a les bèsties que no van cabre a l'Arca de Noè. Només s'hi va erigir aquesta.

Així resulta que el mamut, com a animal antediluvià, és el testimoni que a la ciutat hi van deixar personatges com Jaume Almera, diaca i paleontòleg, i entre el 1906 i el 1908 president de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona. Ell va ser inspirador de la voluntat de casar ciència i fe, de recórrer a la recerca per demostrar que el que explica la Bíblia no tan sols va a missa, però en realitat la construcció física de l'escultura va anar a càrrec d'un altre ministre de Déu, Norbert Font, que en aquella època era un fenomenal geòleg, i que amb el mamut va fer el que ningú abans s'havia atrevit a realitzar a Barcelona: utilitzar ciment com a material de construcció, tècnica que tot just acabaven de dominar als països anglosaxons, això sí, amb algun ensurt, de manera que fins i tot per això la peça erigida al parc s'ha de considerar tot un avanç de l'època.

La qüestió és que el futur de la Ciutadella és incert. L'ajuntament va pretendre aquest curs polític obrir-hi una avinguda al mig del zoo per connectar el turístic Born amb les platges de la ciutat. No n'ha desistit del tot. I més recentment ha suggerit que el Castell dels Tres Dragons, durant 90 anys seu del Museu de Ci-

► El Castell dels Tres Dragons, seu del Museu de Ciències Naturals.

ències Naturals de Barcelona, es reciclava en una mena de sala dedicada a explicar contes als nens de la ciutat. La comunitat científica treu foc pels queixals. Les ciutats tenen tendència a una espècie d'amnèsia selectiva. Algunes velles històries es recorden fins a fer-se pesades i altres cauen en l'oblit. Part de la de la Ciutadella encaixa en el segon grup. El tema del mamut n'és un exemple, però només la guinda del pastís al costat del relat que Valls i Hochadel, els conferenciant de l'IEC, van oferir sobre els orígens de l'actual Zoo de Barcelona.

Espècies per al zoo

No és cap misteri que el zoològic no néixer gràcies a la ruïna empresarial de Lluís Martí Codolar, que va dedicar part de la seva fortuna al col·leccionisme d'animals a la Granja Vella d'Horta. Va vendre els seus 41 mamífers, 120 aus i dos rèptils a l'Ajuntament de Barcelona per 30.000 pessetes. El que resulta interessant, en realitat, no és la transacció econòmica, formalitzada el 1892, sinó el context científic de l'època. A Barcelona encara es mantenia viva una moda que a mitjans del segle XIX va entrar en decadència a França i Anglaterra. Era la teoria de l'aclimatació animal. Les potències europees havien colonitzat el món i, llavors, alguns dels seus més esbojarrats científics van suggerir importar al vell continent les espècies desco-

El mamut es va erigir a l'estela d'un pla que volia casar la ciència amb la paraula de Déu

bertes a Àfrica, Àsia i Amèrica, no pel plaer de l'exhibició, com si fossin el rinoceront de Durero, sinó com a bèsties de càrrega i com a productes gastronòmics. A Anglaterra va despuntar en aquesta matèria, per exemple, el doctor Frank Buckland, que va proposar poblar els prats de Surrey amb antílops i que va tastar personalment receptes que, sabent com és la cuina anglesa, fins i tot semblen gustoses: sopa de trompa d'elefant, boa bullida, pantera rostida... L'aclimatació va ser una teoria científica que ha caigut en l'oblit. Madrid al segle XIX va tenir la granja de flames peruanes més gran d'Europa, però ja ningú se'n recorda.

A Barcelona l'aclimatació va propiciar que a la Ciutadella es creés el primer aqüari de la ciutat, a l'edifici de la cascada. L'exposició era el menys important. Allò era la punta de llança d'un pla concebut per augmentar la diversitat ictiològica dels rius i llacs catalans. En diverses edicions de la Festa del Peix (sembla que fins i tot hi havia un himne) es deixaven anar centenars d'exemplars. D'acord. A ulls d'avui allò és un disbarat, però era la ciència de llavors, la que l'IEC no vol que s'oblidi. =